

Скородумов Д.С.

здобувач,

Науковий керівник: **Масальський В.І.**

кандидат історичних наук, професор,

Донецький національний університет

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНИХ І ПРАВОВИХ ФАКУЛЬТЕТІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ В 1991 – 2002 рр.

Поширені останнім часом дискусії про кількісно-якісні показники підготовки юристів і правознавців, необхідність вжиття заходів щодо скорочення їх загальної чисельності [1, 2] тісно пов'язані з процесом розвитку різних типів, видів і форм власності юридичних і правових факультетів класичних університетів України з 1991 до 2002 рр.

У досліджуваній період окрім двох спеціалізованих юридичних академій, розташованих у Харкові та Одесі, домінуючу роль у наданні вищої юридичної освіти відігравали тринадцять класичних університетів країни. Діючі в їх структурах правові та юридичні факультети відрізнялися між собою за багатьма параметрами. Зокрема, за часом, способом створення, назвою, кількістю запропонованих напрямів підготовки, набутою кваліфікацією випускників тощо. Істотна різноманітність, а часом і суперечливість діяльності цих навчальних підрозділів, пов'язані з використанням різних підходів у здійсненні зазначеної освітньої функції, на наш погляд, стали однією з причин скорочення нині державного замовлення на підготовку фахівців у сфері права [3] і тому заслуговують спеціального розгляду.

Зазначені проблеми вже були досліджені у низці наукових робіт – від історії походження і змісту терміна «класичний університет», їх переліку [4], викладу загальних проблем юридичної освіти в сучасній Україні [5] до аналізу історії окремих підрозділів класичних університетів України, що надають вищу юридичну освіту [6]. Однак, на жаль, окремого історичного дослідження процесу організації та розвитку правових і юридичних факультетів класичних університетів України поки немає, що і робить дослідження зазначеної проблематики важливим і актуальним.

З 1991 року з семи класичних університетів, які на той час надавали юридичну освіту, діяли два юридичні факультети (у Київському та Львівському державних університетах) і дві спеціальності «Правознавство» на правових факультетах Донецького та Запорізького університетів. У трьох інших – Дніпропетровському, Ужгородському та Чернівецькому – державних університетах вища юридична освіта була представлена спеціальністю «Правознавство» на відділенні права історичного факультету, на економічному факультеті, у філії Київського університету відповідно. Дещо згодом, у 1994 році, відділення права Дніпропетровського державного університету було перетворено на факультет права та соціології.

Станом на 1996 рік чисельність юридичних факультетів у класичних університетах України збільшилася до семи, що було обумовлено як потребою розширювати перелік напрямів підготовки фахівців у сфері права, так і необхідністю навчати правознавства більше студентів. Так, вже діяли юридичні факультети Сімферопольського, Прикарпатського, Ужгородського та Запорізького

університетів. Останні два організували ці факультети на базі діючої спеціальності «Правознавство». Особливої уваги заслуговує заснований у той час правничий факультет Волинського державного університету (1993 р.) та факультет правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» (1996 р.). Ці навчальні підрозділи хоч і відрізнялися назвою від аналогічних, однак за своєю структурою відповідали юридичним факультетам.

Протягом наступних чотирьох років (з 1996 до 2000 рр.) чисельність юридичних факультетів у класичних університетах України зросла до дев'яти. Зокрема, в 1997 році з факультету права і соціології Дніпропетровського держуніверситету було виведено спеціальність «Правознавство» і утворено юридичний факультет. У листопаді 1998 року правничий факультет Волинського державного університету теж став юридичним. До того ж розпочав свою роботу ще один правовий факультет – підготовку юристів і правознавців за спеціальністю «Правознавство» з 1997 року здійснює економіко-правовий факультет Одеського державного університету.

З 2000 до 2002 рр. у класичних університетах України не було відкрито жодного нового юридичного або правового факультету. Зміни, що відбувалися у цей час в їх діяльності, були переважно внутрішніми. Стосувалися вони, як правило, вдосконалення навчального процесу, пошуку нових підходів у роботі з кадрами, розширення міжнародного співробітництва тощо [6]. Проте кількість юридичних факультетів у класичних університетах України на 2002 рік через об'єднання юридичного факультету і юридичного коледжу Прикарпатського державного університету ім. В.

Стефаника і створення на їх базі юридичного інституту скоротилася до восьми.

Вивчені документи і матеріали свідчать про те, що на кінець досліджуваного періоду у порівнянні з першим роком державної незалежності України кількість юридичних факультетів у класичних університетах збільшилася у чотири рази, а правових факультетів – залишилася незмінною – дві одиниці. Можна констатувати, що для класичної університетської освіти України у період з 1991 до 2002 рр. розвиток юридичних факультетів був більш типовим явищем, ніж правових. Останні ж створювалися на основі утворених у ці роки наукових центрів (Донецький і Одеський університети) або згодом залишалися перехідними ланками до створення на їх основі юридичних факультетів (у Запорізькому та Дніпропетровському університетах). Отже, для подальшої відповідності потребам ринку праці нинішнім правовим факультетам класичних університетів України доцільно вести курс на перетворення їх в юридичні факультети, але не за рахунок простого перейменування, а шляхом серйозних структурних перетворень якісного характеру.

Список використаних джерел:

1. Навроцький О.В. Колізія. Держслужба не потребує кваліфікованих юристів / О.В. Навроцький // Дзеркало тижня від 16 вересня 2011 р. – № 33. – С. 6.
2. Натуркач В.Я. Щодо стану і перспектив розвитку юридичної освіти в сучасній Україні / В.Я. Натуркач // Право України. – 2004. – № 6. – С. 96–98.
3. Государство урезает госзаказ // Панорама. – 2012. – № 33, 16–22 августа. – С. 15.

4. Масальський В.І. Класичні університети України: історія походження та зміст терміна / В.І. Масальський, Г.А. Димиденко // Схід. – 2010. – № 7 (107). – С. 105–110.

5. Андрейцев В.І. Сучасна правнича наука та освіта: на шляху до Болонського процесу / В.І. Андрейцев // Вища школа. – 2005. – № 3. – С. 36–54.

6. Волков В.Д. По лестнице лет: история экономико-правового факультета Донецкого национального университета: 20 лет специальности «Правоведение» / В.Д. Волков, В.С. Лещенко; Донец. нац. ун-т. – Донецк: ЕАИ-Пресс, 2001. – 301 с.

7. Історія Дніпропетровського національного університету / голова ред. колегії проф. М.В. Поляков. – 4-те вид., переробл. і доповн. – Д.: Вид-во ДНУ, 2008. – С. 192; Одеський національний університет ім. І.І. Мечнікова за роки незалежності України 1991–2005 рр. / гол. ред. В.А. Смитина; заст. гол. ред. В.О. Іваниця; відп. секр.: М.О. Подрезова, В.О. Полтавчук. – Одеса: Астропринт, 2005. – С. 10–20; Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка / В.В. Різун, М.С. Тимошик, А.Є. Конверський та ін.; передм. В.В. Скопенка. – К.: Наша культура і наука, 2004. – С. 308.